

شاعر و پهلوان در شاهنامه

اُلگا دیویدسن / ترجمه فرهاد عطایی

نشر تاریخ ایران | ۱۳۷۸ | تهران | ۲۳۴ | ص | ۱۴۰۰ | تومان

می توان گفت که شاهنامه‌شناسی وارد عرصه‌ای جدی - اگر نه کافی - شده است. شمار آثار شاهنامه‌پژوهان ایرانی و خارجی در سال‌های اخیر گواهی بر این واقعیت است.

«شاعر و پهلوان در شاهنامه» نوشته خانم دکتر الگا دیویدسن، استاد زبان‌های فارسی و عربی در دانشگاه برن‌دایس امریکا از جمله پژوهش‌های جدی و نسبتاً اخیر در شاهنامه‌شناسی است که در نه فصل دربردارنده دیدگاه‌های نویسنده پیرامون دو نکته اساسی در شاهنامه و شخصیت فردوسی است.

در فصل‌های اول تا سوم، خانم دیویدسن نیز در این نظریه شناخته‌شده پژوهشگران ایرانی و خارجی که شاهنامه را صرفاً متنی مبتنی بر نسخه‌های مکتوب خداینامه‌ها و سیرالملوک‌ها می‌دانند تردید وارد کرده است و با ارائه شواهد و دلایلی که بیشتر برگرفته از خود شاهنامه است این باور را پیش می‌تهد که سنت شفاهی داستانسرایی و نقالی در ایران بخشی بزرگ از منابع فردوسی را تشکیل می‌داده است. نویسنده در طی این سه فصل بیان می‌کند که چگونه می‌توان ادبیات حماسی کلاسیک را تداوم یک سنت شفاهی پیشین دانست و در این مبحث تا آنجا پیش می‌رود که در مورد شاهنامه می‌گوید «... ما نمی‌توانیم با اطمینان مطلق نسخه اصلی شاهنامه را بازسازی کنیم زیرا با وجود سنت زنده نقالی، شاهنامه در هر اجرا در معرض بازسرایی است. تنها می‌توانیم بگوییم که متن اصلی اگر قابل بازسازی باشد آن نیز حاصل شعر شفاهی است»

فصل‌های چهارم تا نهم براینند پژوهش نویسنده در زمینه عنوان کتاب است.